

parte del corpo cercato, e in ciascuna trovandolo freddo». Veg. més a TOT.

Pér 'perol, cubell', V. *perol*

PERA, 'fruita', del ll. *PĪRA*, plural de *PĪRUM* id. □
1.ª doc.: S. XIII.

També Aversó, *Torc.*, 345.1; «*peres*: *pirum*», OPou (*TbPu.*, 62). «*Pera*, fruita: *pirum*; *pera* gran com lo puyn: *volumum*», Busa-N. (E-II-3.8ss.); surt ja a la lleuda de Puigcerdà de 1288, en Lluall, en Arnau de Vilanova (infra)¹ i en JnEsteve. Els DAG i AlCM apleguen dades d'una rica varietat de classes de peres, i de llurs denominacions tradicionals, en part ja ben velles. Per als noms romànics, i sobretot italians, de la pera lloca o macada, veg. KJaberg, *Una pera mezza*, Festschrift Gauchat, Zurich 1926.

Entre les accs. translàtics només en destacarem dues. *Pera dels ulls* 'ninet, pupilla', que no veig registrar, però el llegim en un clàssic: «LA COSTA BRAVA: --- Com a dragons que condormits guardaven / l'illa esplendent; i darrera ells, geloses, / les verges valls el ric tresor obrien / de misterioses fruites: / Són ells! els Cíclops, de mirada morta, / que, amb l'ull vidrat i *pera* sempre fixa, / de l'infinít l'esgotament esperen, / i el braç retut reposen; / alcen triomfals la monstruosa testa / cada matí ---», Alomar, v. 11b. *Pera de la sella* 'peça de cuir que va davant el nus de la gamarra' (BDC xxxi, 179): «mentres deslligava l'abric que, a prevenció, duya a la *pera de la sella*, empenqué desesperat la trotada, empaytat pel vent pluig, y entre xarbots d'aygua fangosa», MrnVayreda (*Sang Nova* I, ix, 67).

DERIV.: *Perer* o *perera*: la distribució geogràfica i semàntica entre les 2 formes deriv. del nom de l'arbre, ha estat sempre complicada i quasi casuística: *perer* en Lluall, JnEsteve, Busa-N. («*p.*, arbre: *pirus*; *p. bort*: *piraster*, *acras*», E-II-3.10), OPou (*TbPu.*, 53), MAgustí; *perera* [Lacav., tots dos DTo. 1647]; avui *perera* és la forma dominant en cat. central, bal. i val. (Carlet, 1935), i la més estesa no sols en tot el Migdia i Centre del Princ., perquè en cat. occid. remunta fins al cim dels Pirineus (Tavascan, 1934), es testifica en la toponímia fins bastant al N., dins el Princ. (vell mas *La Perera*, al costat de *La Figuera* en el NO. del Montseny etc.); *perer* és almenys del ross. (fins al parlar lld. de Vingrau, *perjé*, 1960) i fins al S. del Ripollès (S. B. de Tenes, 1953); però val. *pereret bord* certa herba silvestre, Vall d'Alcalans (Montserrat, 1962).

Perelló, fruit d'un arbre aff a la perera: segons JBru, Priorat, *perellons* «peres de Sant Joan» (*Misc. Folk. Arabia*, p. 157); també val., almenys en el Migjorn, on vaig veure *perelons* a Castell-de-Castells i l'arbre *pereloner* a la Vall d'Ebo-Pego; i em semblaren com les que en cat. central anomenem *pomes del ciri* (de forma allargassada); bearnès *perilhoú*. També, però, n'hi ha a tot el NE. del Principat: almenys tinc nota d'un *perayuné*, arbre amb fruit com peres, vist i conreat en un mas entre Castellterçol i Centelles (1926); i a l'Alt Empordà: a Espolla i StCliment Sescebes, sinó que

aquí era un arbret silvestre, però tanmateix feia *perelons* mengívols (1958). *Perellonada*. Però per al NL *Perelló*, V. *pera* (PEDRA).

Perilla 'rodona que capça l'arbre de la nau, damunt del calcés, i que conté les politges' (*EntreDL* III, 186.1f.), StPoldM, L'Escala; si bé és veritat que alguns a StPol deien *paliça* per influència de *pal*. *Perola* 'enclau, clau o reclau', que fa un terme municipal en un sector que s'interna dins d'un altre: *Ressalany* és una *peróla* que fa Benimodo entre Guadassuar, Massalavés i Alzira (1962, per la forma allargassada de les peres). *Perat*. *Perenga* (?) o alteració de *pervenca*, -*enga* ('pervinca'). *Pereral*. *Pererar*. *Pereta*. *Perot*; *peroter*; *perotera*.

CPT.: *Permany* o *peramany* 'mena molt grossa de pera', del ll. *PĪRUM MAGNUM* id.: «peres o *permanys* o codonys, si són rebuts ans de menjar, fan estrènyer per lur grosseja, que-l menjar no pot passar», Arnau de Vilanova (*AnSacTarr*. xxxii, 13); a Tortosa he sentit jo *peramáy* m. (1931), on tant pot haver-se introduït la -a- per contaminació de *pera*, com per anaptixi, segurament tot alhora; segons Moll, AORBB III, 37, seria *permany* a Mall. i *peramany* «en el Continent»; però jo no crec que sigui «mena de poma», com diu ell, seduït per una vaga semblança amb un nom de planta *PARMANUS* (de *PARMA*), que (fundat en alguna forma dial. del N. d'Itàlia) troba en el REW, 6247; *permeny* en la *Com. de la conquesta* mall. 1683 (DAG.); però el fet de ser variant només mall. anulla la força d'aquesta variant en el que pogués tenir de dissuasiva de l'etim. (á i é s'intercanvien allà en certs contextos).² *Permany* o *paramanyer*, arbre que en fa.

Piriforme. Del b. ll. *pyrus* grafia pseudo-hellenitzant del ll. *pirus* formaren els botànics *Pyrola* nom d'un dels gèneres de *piròlacies*, família d'herbes ericàcies que pren nom de la *Pyrola*.

¹ El seu plural, *volema*, és llatí i no pas català, com diu Griteria. — ² És un text en rims (o assonants?), ço que no fa constar el DAG: «Com és cindries y malons, / teronges, figures y réyms, / pomes, peres y *permeyns*, / albercochs, melicotons / ---». Per raons que podriem dir «morfonològiques» (quasi fonètica sintàctica), a Mallorca, on el plural dels mots en -*nys* sona col·loquialment -*ius*, i -*ims* té pron. col·loquial idèntica (-*ius*), *réims* 'raïms' i -*enys* tenen terminacions rigorosament homòfones. Fins si no ens constés per altres costats, això sol ja provaria que és un text en mallorquí familiar. El DAG cita força sovint aquesta «Comèdia de la Conquesta», p. ex., en els articles *aluf*, *marxar*, *muya* i (crec) a *broix*. Sembla, doncs, que és la mateixa «Comèdia de la Gral. Conquesta de Mallorca» que segons JMBover (*BiEscrBal.*, n.º 128), fou publicada en 95 fulls de vers mallorquí per Pere Antoni Bernat, en l'any 1683; mateixa data en algunes de les cites del DAG, i en aquesta consta que *permeyns* figura en el [full] 90. És veritat que AlCM, que quasi mai no cita aquesta font, ho fa un cop s. v. *aprofanar* dient que és de «Centelles»; evidentment errada de lectura per *Cencelles*, mal llegit en una nota de (o